

Sinteze

LITERARE-CRITICE-SOCIALE

SĂPTĂMINAL EDITAT
DE S.C. „DEȘTEPTAREA”
S.A. BACĂU

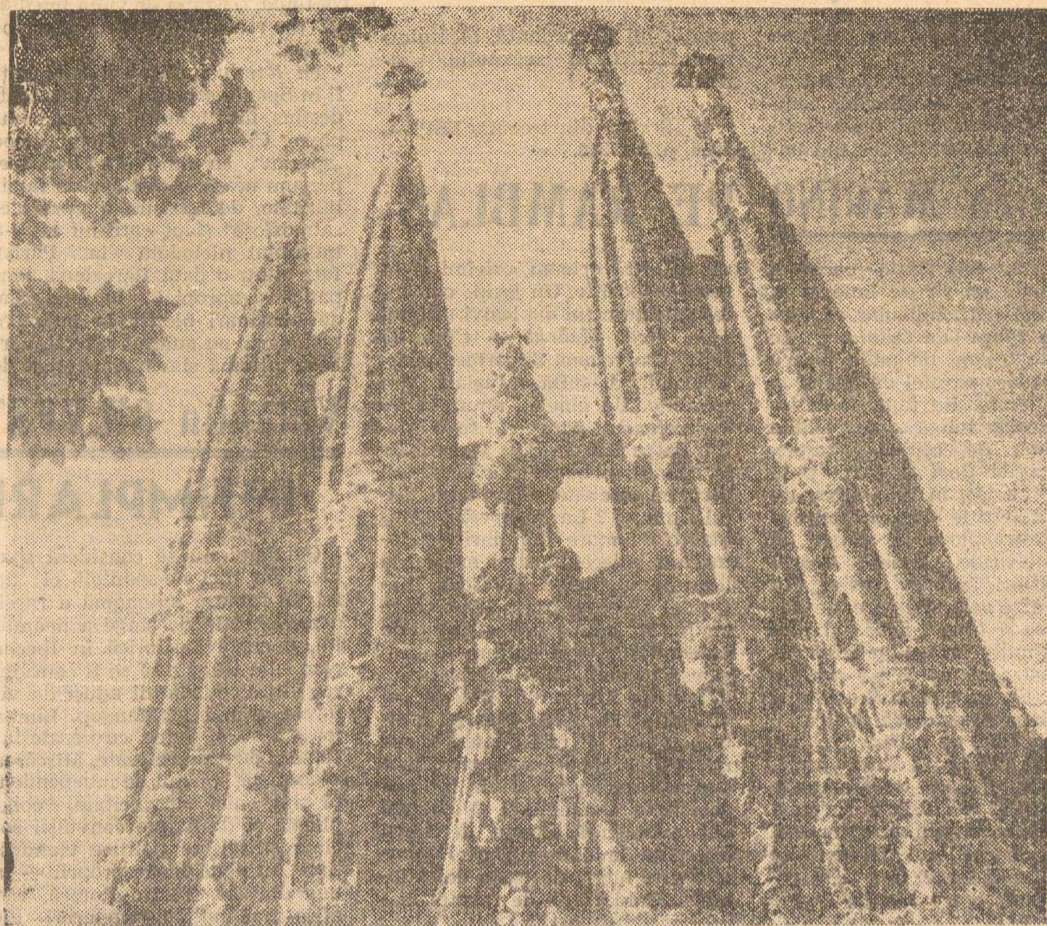
Nr. 8 (57)

Coordonator:
Constantin CALIN

Itinerarii spirituale

De poimîine, întreaga lume va fi cu ochii pe cele ce se vor întîmpla la Barcelona. După părerea mea, evenimentul sportiv al Jocurilor Olimpice poate și trebuie să fie transformat într-un pretext pentru noi lecturi. În locul itinerariilor reale, noi cei rămași acasă vom putea parcurge, pe calea cărților, itinerarii spirituale care să ne familiarizeze cu lumea spaniolă: cea din trecut și cea actuală. Scriu aceste rânduri după o săptămîna de hispanizare intensivă, cu un vraf de volume în față, încîntat și, în același timp, nemulțumit. Îmi dau seama că în cele trei pagini pe care le am la dispoziție nu pot reține decît un număr redus de aspecte. Mi-e imposibil, de pildă, să mă refer aci la mitul lui Don Juan, la tauri și taormachie, la arta catalană, la înțelesurile noțiunii de Spania. N-am loc pentru comentarii religioase sau pentru note asupra mentalității locale. Și totuși, dincolo de insatisfacții, cred că aceste trei pagini sugerează ceva: imaginea unei țări care „s-a democratizat fără traumatisme”, a unui oraș cu visuri și probleme, a unui spațiu cultural și moral în care românii s-au simțit, întotdeauna, bine.

Constantin CALIN

• Gaudí — „Sagrada Familia” (1883). Fațada.

Ana BLANDIANA Sagrada Familia

Știam că e un templu neterminat. Știam că e o capodoperă. Li știam silueta incertă din ilustrațiile și din manuale de artă, mereu învăluită în ceva secret, în ceva nespun pînă la capăt, și am mers kilometri întregi pe bulevarde barceloneze, mărginite de platan albi și firavi portocali, lăsîndu-ne călăuziți de profilul ei de neconfundat, desenat sigur, cu un fel de neglijență, pe cer. Cînd am ajuns, în cele din urmă, am descoperit-o crescînd dintr-un fel de vegetație de bilci — barăci încărcate cu figurine de ghips, fin de staniol, inimi de celuloză. (...) Catedrala nu există. Într-un colț, patru imenși melci de piatră, extraordinar de frumoși și de insolți în peisajul acela răvășit, cu coarcele rețezite de la jumătate de un accident sau poate de intenția artistului. Am trecut de ei, dincolo de zidul solitar de piatră. Știam că este singurul element al construcției definitivat în timpul vieții lui Gaudí. Și, evident, n-am mai văzut niciodată ceva asemănător.

Prima impresie e că te afli în fața intrării unei peșteri. Piatra pare lucrată de ape și de vînturi. Pare un monument al naturii, mai ciudat poate decît altele, dar, cum

(Continuare în pag. a V-a)

Ce va fi acest oraș în 1993?

• Un dialog între Manuel Vazquez Montalban și Jean-François Fogel.

— Nu vă neliniștește faptul că revista franceză consacra un număr Barcelonai?

— Nu, eu ered că francezii au un străvechi drept literar asupra Barcelonai. Bineînțeles, ei au și o veche prejudecată, ideea că Africa începe în Pirinei. E ceea ce se poate citi în textele lui Gautier și auzi în simfonia lui Saint-Saens intitulată „Africa” și plină de muzici spaniole. Însă dincolo sau în interiorul acestei prejudecăți ce funcționează și care a servit un pic la imaginarea Spaniei, scriitorii francezi au acordat întotdeauna un loc aparte Barcelonai. Ei au viziunea unui port mediteranean, a cetății colcăitoare pe care o presupune. Orașul este aproape o invenție literară amorțată prin descrierea ramblas-urilor de către George Sand. Numele de Barri Chino (un cartier barcelonez — n. trad.) este fixat de Cailco. Se cunoaște lîmpenul de care povestește Genet în *Jurnalul unui hoț*. Bun, este clar că toți scriitorii rămîn în burta orașului, din care nu mai ies. Însă străinii au întotdeauna o viziune reductivă și mistificatoare a unui oraș.

— Dați-mi atunci viziunea dv. asupra orașului.

— Oh, a mea, e a unui oraș care se găsește în memorie. Poate trebuie să văd în asta un semn de bătrînețe, însă Barcelona care mă interesează dispăre. E ceea ce din copilăria mea. Sint născut în acest Barri Chino. Era o lume

foarte amestecată cu proletari, supraviețuitori ai războiului civil, delinvenți. Astăzi, nu se mai găsește decît cei care n-au putut să plece și lîmpenul. Întreaga Barcelona se schimbă. Ceea ce mă interesează — de altfel să știu — e ceea ce va fi acest oraș în 1993, după Jocurile Olimpice și toate realizările în curs.

— N-aveți idee?

— Sincer, nu. Orașul este azi cu susul în jos. Ilizibil. Cum se zice în franceză: „en travaux”. I-am spus-o recent arhitectului Oriol Bohias, care e întru-cîtva tatăl a toate acestea: e imposibil de stabilit un cod pentru a înțelegi ceea ce va ieși.

— Istoria ne ajută; asta nu-i prima dată cînd Barcelona este un șantier.

— Da, sint deja cunoscute aceste salturi convulsive, fără raționalitate. Dacă se lasă deoparte distrugerea, logic, zidurile din sec. XIX, Barcelona a trăit urmînd un proces care consistă în a-și fixa un obiectiv avînd o origine exterioară pentru ca apoi să încere disperată să-l atingă. Se trăiește asta azi pentru Jocurile Olimpice exact ca pentru expozițiile universale din 1888 și 1929.

— Toate marile evenimente presupun mari lucrări.

— În Barcelona, se vrea mai mult. Se folosește evenimentul pentru a rezolva problemele de urbanism rămase în suspensie și pentru a visa din nou. Și apoi,

finalmente, din teama că trecutul nu va fi pus la punct, sau visul atins, se predă oricui poate face ceva și asta se reglează prin speculații, prin convertirea orașului în piață de pămînt. Speram că de data aceasta, într-o situație democratică, totul va fi hotărît într-o manieră mai democratică. Ei bine nu, și toată lumea se teme că orașul eșuează, că el nu-și va împlini ambițiile.

— Nu-i așa că Barcelona are un gust intim pentru înfrîngere? A fi capitala unei Catalonii care-și celebrează sărbătoarea națională în ziua celei mai mari înfrîngerii militare (11 septembrie) înseamnă a se așeza ca victimă.

— Eu văd adesea lucrurile tot așa. Catalanii au sentimentul de a fi victime. Acesta e de altfel folosit politic. Însă ideea are o îndreptățire de a fi. Un membru al școlii lui Freud zicea că cel mai rău lucru care poate să i se întîmple unei persoane suferind de un complex de persecuție este de a fi persecutat pentru că e bun. Așa e Barcelona. Relația cu Madridul e un pact rău conceput. Puterea politică și ideologică a statului spaniol este de așa natură că există o relație inegală, în ciuda ființării instituțiilor proprii Cataloniei. Există deci o dificultate de afirmare și de normalizare din acest fapt cultural: a fi catalan.

— Ce vreți să spuneți?

— E foarte dificil de înțeles. Nu există nici un echivalent altundeva în Europa printre naționalitățile asuprite. Cînd vorbeam de speculația care urmează unui mare proiect al orașului, puteam la fel de bine să zic: brutalitatea pieței se impune pentru că nu există în Catalonia instituții publice la fel de bogate ca aiurea în Europa sau ca în Madrid. E o problemă, căci dacă dominația unei capitale asupra unei zone economice sărace a unei țări vine de la sine, Catalonia e contrariul, ea este foarte bogată. Și apoi există o manifestare a centralismului care nu se explică. Ar trebui văzut de cîte ori un spaniol se simte atacat cînd el aude vorbindu-se catalana. E ca și cum ar fi pierdut o parte a suveranității

(Continuare în pag. a IV-a)

Salvador de Madariaga

Criteriul dramatic

Viața politică a țării este ca o piesă de teatru sau ca un roman, iar forțele care acționează nu sint principii, ci personalități în carne și oase. Sigur, în Franța, principiile se incarnează în persoane; în Spania, protagoniștii scenei politice sint acționați de principii mai mult sau mai puțin lîmpede simțite; dar ceea ce trebuie să reținem este că, în general, în Franța, principiile mină persoanele și le dau relief și autoritate, în timp ce, în Spania, protagoniștii scenei politice, al căror prestigiu emană din propria lor persoană, sint cei care împrumută principiilor întimplător adoptate forța și puterea lor mobilizatoare.

Era de așteptat. Știm, pe de o parte, că geniul Spaniei este atît de individualist, încît spaniolul oriunde intră, intră cu toată ființa lui; drept urmare, șefii politici spanioli înțeleg politica, nu ca un exercițiu de acțiune, ca în cazul Angliei, sau ca o luptă de idei, ca în cazul Franței, ci ca un amestec vital de acțiune, de gîndire și de pasiune, toate laolaltă. Pe de altă parte, am văzut că spaniolul tînde să judece lucrurile și oamenii cu un criteriu de spectator. El stă în fotoliul de orchestră. Contrar opiniei generale, susținută de observatori superficiali, printre care mulți spanioli, spaniolul nu-i indiferent în materie de politică. Dimpotrivă, este foarte interesat de politică, dar urmărește evenimentele, nu ca un aderent la cauza socială (maniera engleză), nici ca un membru al unei secte intelectuale (maniera franceză), ci ca un cititor de roman-foleton sau ca un spectator la o piesă de teatru. Criteriul lui este dramatic [...]

Aceasta e realitatea fundamentală a situației. Ea explică multe trăsături ale vieții politice din Spania. Și, în primul rînd, fluiditatea opiniilor politice. Cît despre politicienii inșiși, explicarea acestei trăsături s-ar putea limita la un simplu zîmbet cinic. Ar fi

totuși nedrept, căci, în definitiv, de ce am judeca personaje politice cu mai puțină indulgență decît pe concetățenii lor. Or, este notoriu faptul că opiniile politice ale majorității coplesitoare a spaniolilor sint fluide și schimbătoare. Rațiunea acestei atitudini ar părea să fie aceea că spaniolii, a căror fidelitate politică este mai mult personală decît obiectivă, sint totdeauna dispuși să-și lase ideile să evolueze pe linia evoluției urmate de ideile personajelor lor reprezentative.

Același lucru se poate spune despre ușurința relativă cu care se fac și se desfac în Spania situațiile politice. În alte țări, un eșec politic important înseamnă moarte politică. Nu-i cazul în Spania. Pentru că, așa cum spectatorul unui spectacol dramatic recunoaște că un trădător este un personaj tot atît de important ca și eroul, spectatorul scenei politice acceptă instinctiv dreptul de-a rămîne pe scenă al oamenilor politici de toate tendințele, chiar și cele mai nefaste. Criteriul politicii engleze este etic și economic. Sir Charles Dilke și Parnell s-au pomenit expulzați din politică pentru că au fost implicați în niște istorii de adulter. Alți șefi au eșuat pentru că au administrat fără prea mult succes treburile țării, din cauză că au mărit impozitele, de exemplu. Franța nu-și conecediază în ansamblu șefii politici. Ea se divide în secte ai căror șefi vin și se duc conform schimbărilor de opinie. Viața politică, în Spania, este, precum știm, o dramă și, în consecință, aș cum actorul rămîne tot actor, omul politic rămîne tot om politic — pro-hombre cum sună expresia atît de tipic spaniolă — protagonist al teatrului vieții. Din cînd în cînd, poate părăsi scena, dar nimănui nu-i trece prin minte să-i refuze dreptul de-a se întoarce.

(*) „Englez, francez, spaniol”, Ed. Meridiane, 1983, pp. 304-306.

10 cărți despre Spania

Mihai Kogălniceanu, „Note despre Spania”, EPL 1967 • Mihai Ralea, „Spania”, în „Serieri din trecut”, ESPLA 1956 • Romulus Cioflec, „Cutreierînd Spania”, ed. I, 1928; ed. a II-a, Ed. Sport-Turism 1988 • Geo Bogza, „Spania în inima și conștiința mea”, Ed. Politică 1980 • Valter Roman, „Sub cerul Spaniei”, Ed. Militară 1972 • Valentin Silvestru, „1000 de ore în Spania”, Ed. Albatros 1972 • Adrian Marino, „i Olé, Espana!”, Ed. Eminescu 1974 • Gheorghe Rădulescu, „Spania”, Ed. Științifică și Enciclopedică 1977 • Pêtre Lascu, „Seriori din Spania”, Ed. Politică 1980 • Radu Bogdan, „Jurnal spaniol”, Ed. Sport-Turism 1990. (H. C.)

